

Policy Brief 18.08.2022

# Konsekvenser av strukturreformen – Tilfredshet blant kandidatene<sup>1</sup>

Vegard Sjurseike Wiborg, Andreas Østbø Fidjeland, Thea Eide, Helge Holtermann, Siv-Elisabeth Skjelbred og Nicoline Frølich

**Et av målene med sammenslåingene av høyskoler og universiteter som fulgte av Strukturmeldingen i 2015 var å bedre utdanningskvaliteten. På tross av dette finner vi ingen tegn til at nyutdannede fra fusjonerte læresteder har blitt mer tilfredse med utdanningen. Tall fra Kandidatundersøkelsen viser snarere en midlertidig, marginal nedgang i tilfredshet sammenlignet med kandidater fra ikke-fusjonerte læresteder. Resultatene kan derfor tyde på at eventuelle positive gevinster av sammenslåinger for denne dimensjonen av utdanningskvalitet, kandidaters tilfredshet, lar vente på seg.**

## 1. Innledning

Strukturreformen i 2015 førte til en stor omorganisering av høyere utdanningsinstitusjoner i Norge. De overordnede målene med reformen var høy kvalitet i utdanning og forskning, robuste fagmiljøer, god tilgang til utdanning og kompetanse i hele landet, regional utvikling, samt utvikling av verdensledende fagmiljøer (Kunnskapsdepartementet, 2015, s. 16). I de påfølgende årene, 2016 og 2017, ble antallet offentlige læresteder redusert fra 32 til 21, som følge av en rekke fusjoner mellom høyskoler og mellom universiteter og høyskoler. I dette notatet undersøker vi utviklingen over tid på én indikator på utdanningskvalitet, nemlig kandidaters tilfredshet med utdanningen. Vi gjør dette ved bruk av data på uteksaminerte masterkandidaters vurdering av utdanningen de tok i perioden 2007-2021. Vi sammenligner de fusjonerte lærestedene før og etter fusjonstidspunktet med resten av sektoren for å kunne si noe om hvorvidt fusjonene

har bidratt til å oppnå reformens mål om økt kvalitet i utdanning.

Ved bruk av ulike kvantitative metoder finner vi at andelen som var litt eller svært fornøyd (heretter «fornøyd») med utdanningen de tok, falt med rundt 2,5-3,5 prosentpoeng ved de fusjonerte lærestedene etter 2016, sammenlignet med de andre lærestedene. Resultatene er konsistente med at fusjonsprosessene, for en kort periode, reduserte kandidatenes tilfredshet med utdanningen. Denne reduksjonen er imidlertid liten sett i lys av at omtrent 83-92 prosent av alle kandidater, i perioden 2007-2021, var fornøyd med utdanningen de har tatt. At vi ikke observerer en økning i tilfredshet samsvarer med at fusjoner er lange og komplekse prosesser. Det kan derfor ta lang tid før eventuelle positive resultater av en fusjon kommer til uttrykk. I tillegg kan det være andre forhold enn fusjonene som er årsak til våre resultater. De bør derfor tolkes med forsiktighet.

Huisman mfl. (2022) gjorde liknende funn i en undersøkelse blant vitenskapelig ansatte i Norge gjennomført i 2021. Undersøkelsen så blant annet på de ansattes inntrykk av endring siden 2015 på seks indikatorer knyttet til reformens overordnede mål. De fant at på noen av disse, blant dem høyere kvalitet i utdanningen, var de ansatte ved de sammenslåtte lærestedene mer negative til utviklingen som hadde skjedd de siste fem årene, enn de ansatte ved andre læresteder. Oppfatningene varierte imidlertid også mellom fagdisiplin og type lærested. Studien konkluderer med at det så langt er begrensede endringer i retning av å oppnå reformens mål (Huisman mfl., 2022).

Det er nærliggende å tenke at sammenslåinger generelt kan ha flere følger for kvaliteten på under-

visning og forskning. Sammenslåing innebærer integrering av ulike organisasjonskulturer (Norgård og Skodvin, 2002) og endring av ansattes vitenskapelige og administrative oppgaver, som indirekte kan påvirke forskning og undervisning (Wollscheid og Røsdal, 2021, s. 258). Sammenslåinger er også ofte kostbare (Harman og Harman, 2003) og kan føre til omfordeling av ressurser både på grunn av langsiktige prioriteringer og som følge av kostnader knyttet til fusjon i seg selv. I en systematisk kunnskapsoversikt finner Wollscheid og Røsdal (2021) at studier som tar for seg mulige konsekvenser av sammenslåinger peker i ulike retninger – sammenslåinger kan både føre til dårligere (f.eks. Maree og Eiselen, 2004; Pritchard og Williamson, 2007) og bedre kvalitet i undervisningen (Ursin og Aittola, 2019).

På lang sikt og under de rette omstendighetene kan sammenslåinger bidra til å øke utdanningskvaliteten. Dette kan blant annet skje ved at institusjoner på tvers av sektorer får mulighet til å kombinere sine distinkte og komplementære styrker, at undervisere kan fokusere mer på emnene der de er sterkest, at man kan slå sammen ressurser (økonomiske, tekniske og andre) for å støtte nye former for undervisning og at lærestedene kan samordne studieporteføljen (Williams, 2017, i Ursin og Aittola 2019, s.545; Næss mfl., 2021). I en studie av sammenslåinger i Finland (Ursin og Aittola 2019) ble det også pekt på at sammenslåinger kan bidra til å forme nye undervisnings- og læringsmetoder (spesielt mer interaktiv og student-sentrert læring), samt flere studiemuligheter. Sammenslåing kan for eksempel gi flere tilgjengelige emner og mulige kombinasjoner av emner, som igjen kan gi en fordel i arbeidsmarkedet (Ursin og Aittola 2019, s.557).

Dette notatet bidrar med kvantitative analyser av strukturreformen sett fra kandidatens perspektiv, mer spesifikt hvor fornøyde de er med utdanningen de har tatt ved fusjonerte læresteder. Studenter og kandidater er vesentlige interessenter i høyere utdanning og deres vurdering av utdanningen de har tatt er en viktig indikasjon på kvalitet i utdanningen. De blir ofte bedt om å uttrykke sin mening i ulike undersøkelser, og disse er betydningsfulle både for lærestedene selv og for å avdekke mønstre over tid og på tvers av læresteder (Hovdhaugen og Wiers-Jensen 2015, s.53).

For å undersøke nyutdannedes tilfredshet med utdanningen de har tatt, benytter vi data fra Kandidatundersøkelsen som hvert annet år spør uteksaminerte masterkandidater om deres erfaringer fra studietiden og deres arbeidsmarkedssituasjon. Den sammenstilte tidsserien av undersøkelsen gjør det mulig å studere

tilfredshet med studieprogrammer tilbudt av norske læresteder over tid. Dette gjelder både læresteder som ble fusjonert som følge av strukturreformen og dem som ikke ble det. Vi kan derfor benytte variasjon på begge dimensjonene, tid og lærested, i våre empiriske analyser.

## 2. Bakgrunn – fusjonerte læresteder

Stortingsmeldingen «Konsentrasjon for kvalitet – Strukturreform i universitets- og høyskolesektoren» (2014-2015) satte i gang en rekke sammenslåingsprosesser i norsk universitets- og høyskolesektor. Seks nye multicampus-institusjoner ble etablert som følge av reformen i årene 2016 og 2017 (Huisman mfl., 2022). Nedenfor følger en kort beskrivelse av de seks lærestedene og sammenslåingene de har vært gjennom i perioden vi undersøker (2007-2021).

Nord universitet ble etablert i januar 2016 gjennom sammenslåing av Universitetet i Nordland, Høgskolen i Nesna og Høgskolen i Nord-Trøndelag.

Universitetet i Tromsø (UiT) – Norges arktiske universitet ble etablert januar 2016 som følge av sammenslåing mellom UiT – Norges arktiske universitet, Høgskolen i Narvik og Høgskolen i Harstad. UiT – Norges arktiske universitet var på dette tidspunktet et resultat av to tidligere fusjoner; i 2009 mellom Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Tromsø, og i 2013 mellom Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Finnmark.

Universitetet i Sørøst-Norge (USN) ble først etablert som Høgskolen i Sørøst-Norge i januar 2016, gjennom en sammenslåing mellom Høgskolen i Buskerud og Vestfold og Høgskolen i Telemark. Høgskolen i Buskerud og Vestfold var på dette tidspunktet et resultat av sammenslåing av Høgskolen i Buskerud og Høgskolen i Vestfold i 2014. I mai 2018 fikk Høgskolen i Sørøst-Norge universitetsstatus og gikk dermed fra HSN til USN.

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) ble etablert januar 2016 gjennom sammenslåing mellom NTNU og høgskolene i Sør-Trøndelag, Ålesund og Gjøvik.

Høgskolen på Vestlandet (HVL) ble etablert januar 2017 gjennom en sammenslåing av Høgskolen i Bergen, Høgskolen i Sogn og Fjordane og Høgskolen Stord/Haugesund.

Høgskolen i Innlandet (HINN) ble etablert januar 2017 som følge av en sammenslåing av Høgskolen i Hedmark og Høgskolen i Lillehammer.

Dette notatet har fokus på effektene av Strukturreformen og notatet er en del evalueringen av reformen, Re-structure. Disse seks lærestedene er ikke de

eneste fusjonene som har skjedd i sektoren, men disse seks lærestedene representerer de større og mer omfattende fusjonene etter 2016.<sup>2</sup> Det er disse seks vi refererer til når vi bruker begrepet «fusjonerte læresteder». For enkelthets skyld, benytter vi også begrepet «fusjonerte læresteder» om de opprinnelige lærestedene som senere fusjonerte i forbindelse med strukturreformen. For eksempel vil Høgskolen i Gjøvik inngå i gruppen fusjonerte læresteder også i perioden fram til 2016.

### 3. Empirisk framgangsmåte

#### Utfallsmål

Vi er interessert i kandidaters samlede vurdering av deres siste fullførte utdanning, målt i form av tilfredshet. I analysene vi presenterer i hovedteksten vil vi benytte andelen fornøyde som avhengig variabel, basert på en binær variabel som registrerer hvorvidt kandidaten er litt eller svært fornøyd med utdanningen han/hun tok (verdi=1) eller ikke (verdi=0). Når vi i det følgende omtaler «fornøyde» kandidater er dette kandidater som har verdi 1 (litt eller svært fornøyd). Vi gjennomfører også tilleggsanalyser for å se på spørsmål knyttet til ulike deler av utdanningen, inkludert tilfredshet med studiets faglige innhold, undervisning, veiledning og rådgiving i løpet av graden.<sup>3</sup> I disse analysene kategoriserer vi svarene på samme måte.

#### Forskjell-i-forskjell

Det er ikke gitt at en ren sammenligning av studieprogramtilfredshet ved fusjonerte læresteder mellom kullene før og etter fusjoner kan tilskrives fusjonene. For det første har sektoren for høyere utdanning gjennomgått flere endringer i perioden fra 2007 til 2021, ikke bare strukturreformen. Det har vært økt tilgang til høyere utdanning, som gjør at kandidatene som uteksamineres i 2021 ikke er like de som ble uteksaminert i 2007. Holdninger blant unge voksne, og nyutdannede kandidater, kan også ha forandret seg i løpet av perioden vi studerer. For det andre, kan samfunnsendrende hendelser som Korona-pandemien også spille inn på kandidaters tilfredshet med utdanningen de har tatt på grunn av hjemmeundervisning og endrete jobbmuligheter.

Sammenligning av studieprogramtilfredshet mellom fusjonerte og ikke-fusjonerte læresteder på et bestemt tidspunkt vil heller ikke gi sikker informasjon om konsekvensene av fusjoner. Det kan være ulikheter mellom de fusjonerte og ikke-fusjonerte lærestedene som fører til at disse lærestedene har

ulik studietilfredshet også i fravær av en fusjon. En ren sammenlikning av studietilfredshet mellom fusjonerte og ikke-fusjonerte læresteder i et gitt år vil derfor kunne vise forskjeller som skyldes slike faktorer heller enn å reflektere at kandidatene har gått på et lærested i en fusjonsprosess eller ikke.

For å bøte på disse utfordringene bruker vi et forskjell-i-forskjell (FiF) design. Overordnet betyr dette å sammenlikne forskjellen i studietilfredshet før og etter fusjon ved fusjonerte læresteder, med forskjellen i studietilfredshet mellom samme to tidspunkt ved ikke-fusjonerte læresteder. Metoden tar hensyn til endringer som rammer kandidater ved alle læresteder, for eksempel koronapandemien, ved at den relevante sammenlikningen er mellom fusjonerte og ikke-fusjonerte læresteder. Kvaliteten på denne sammenlikningen avhenger av hvordan utviklingen i studietilfredshet var i årene før fusjon. Dersom utviklingen i tilfredshet ved fusjonerte og ikke-fusjonerte læresteder var svært ulik før fusjonene, er det grunn til å tro at andre prosesser enn fusjonen forklarer eventuelle forskjeller i utvikling av studietilfredshet mellom de to gruppene også etter 2016. Hvis utviklingen i studietilfredshet var ganske lik ved fusjonerte og ikke-fusjonerte læresteder er det derimot ikke en urimelig antakelse at de ville ha utviklet seg likt i fravær av fusjon. Tiltærmet like utviklingstrender før 2016, da fusjonene ble gjennomført, er derfor en forutsetning for at effekter funnet ved FiF kan tilskrives fusjoner. Vi diskuterer utviklingen før 2016 i både seksjon 5 og 6.

Det er flere forbehold knyttet til hvorvidt endringene vi måler faktisk skyldes fusjoner. For eksempel vil effekten målt ved bruk av FiF-designet fortsatt kunne skyldes andre eventuelle hendelser/prosesser som skjedde samtidig med sammenslåingene og som har påvirket fusjonerte og ikke-fusjonerte læresteder ulikt. Noen av de fusjonerte og ikke-fusjonerte lærestedene gikk også gjennom fusjonsprosesser i perioden før januar 2016. I beregningene vi presenterer i resultatdelen vil også disse lærestedene inkluderes, noe som kan ha innvirkning på våre estimater. Vi gjennomfører imidlertid robusthetstester der vi utelater disse lærestedene.

En annen faktor som kan påvirke estimatene er at forventningen om fusjoner, endrede studieprogram eller lignende kan ha hatt implikasjoner for studenter som søker seg til de ulike lærestedene, også i årene før 2016. Det kan derfor hende at det er endringer i studentpopulasjonene ved fusjonerte og ikke-fusjonerte læresteder som driver eventuelle effekter, ikke

endringer ved de fusjonerte lærestedene i seg selv. I våre analyser kontrollerer vi for ulike karakteristikk (kjønn, fagfelt, osv.) ved kandidatene og vi undersøker hvorvidt disse endrer seg rundt 2016.

To andre forhold som reflekteres i våre effektes- timater er at lærestedene ble slått sammen på ulike tidspunkter. HVL og HINN ble formelt sett etablert ett år etter de fire andre lærestedene. På vårt måletids- punkt i november 2017, vil det bety at de fleste kandi- datene ved HVL og HiNN har gjennomført mindre del- er av sin utdanning i fusjonsperioden enn kandidater ved de fire andre. Fusjonene er også forskjellige på an- dre dimensjoner. For eksempel er NTNU et resultat av sammenslåing mellom et universitet og to høyskoler, mens HVL, som fortsatt er høyskole, er produktet av tre høyskoler. Våre estimater vil derfor være et gjen- nomsnitt av potensielt ulike effekter av strukturrefor- men.

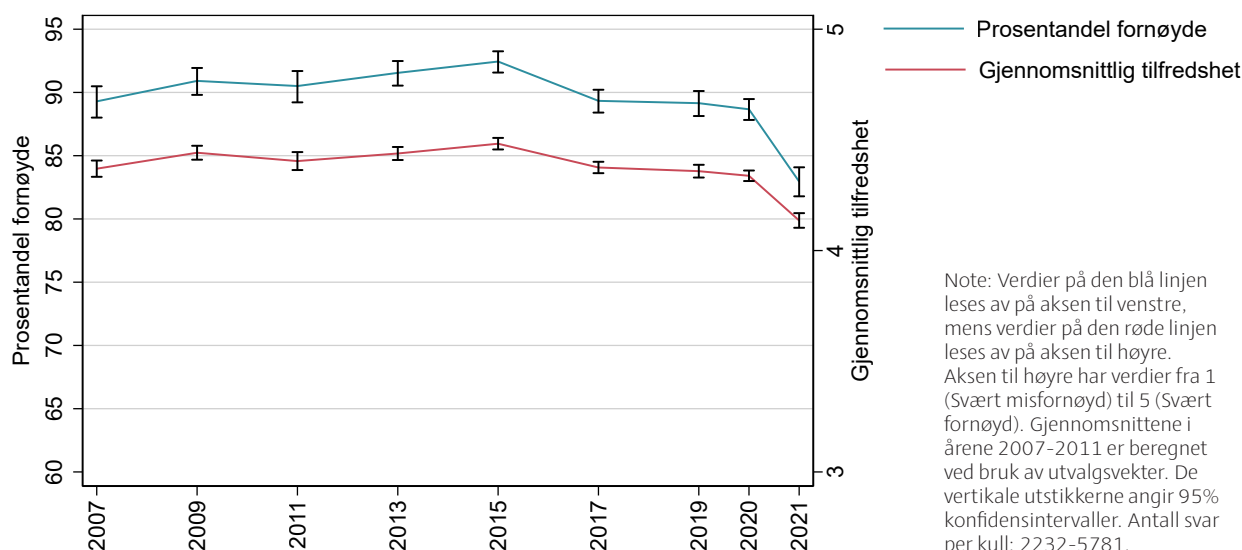
#### 4. Deskriptive fakta – tilfredshet over tid

Et klart flertall av respondentene i kandidatunder- søkelsen i perioden 2007 til 2021, er fornøyd med ut- danningen de har tatt. Den blå linjen i Figur 1 viser hvordan denne andelen varierer over tid. Andelen for- nøyd kan leses av på den vertikale aksene til venstre. Utstikkerne angir 95 % konfidensintervaller, et mål på usikkerheten knyttet til hvor godt andelen blant respondentene i et gitt år reflekterer andelen fornøy- de dersom alle masterkandidatene besvarte undersø- kelsen (populasjonen).

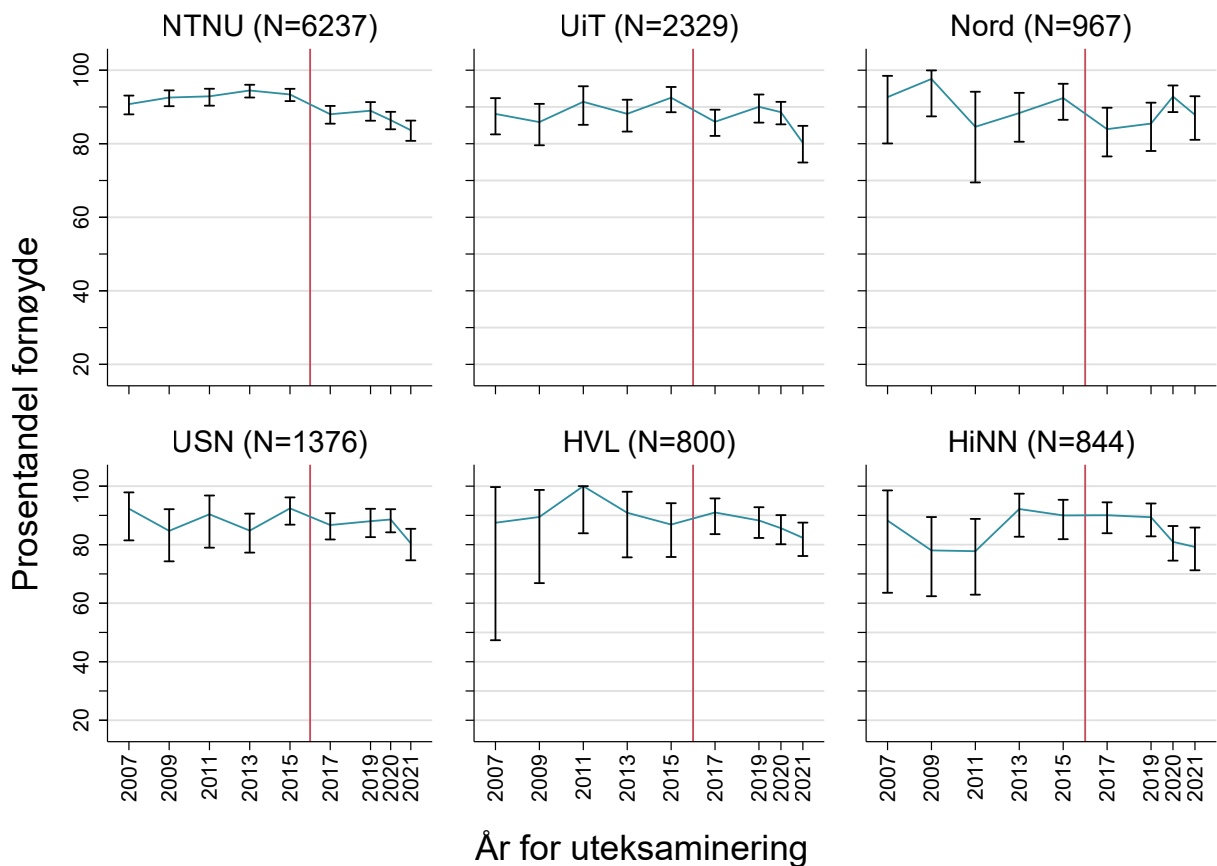
Sammenlignet med andre år rapporterte en min- dre andel kandidater at de var fornøyd med utdan- ningen i 2021, noe som kan skyldes at de gjennomfør- te store deler av utdanningen i pandemiperioden (fra 12 mars 2020). Bortsett fra 2021 er andelen fornøyd relativt stabil og varierer noe rundt 90 %.

Figur 1 viser også gjennomsnittet av kandidatenes svar på den femdelte tilfredshetsskalaen (Svært mis- fornøyd – Svært fornøyd) for hvert av undersøkelseså- rene i perioden. Utviklingen over tid markeres av den røde linjen og gjennomsnittet kan leses av på den ver- tikale aksene til høyre. Linjen viser at gjennomsnittet av svar er relativt stabilt over tid. Snittet er marginalt lavere i 2017–2020 enn i perioden 2007–2015, og 2021 er året med lavest målt tilfredshet.

I Figur 2 viser vi utviklingen i studietilfredshet blant kandidater fra fusjonerte læresteder i samme periode. Den røde, vertikale linjen markerer 2016. Ut- viklingen av studietilfredshet er litt ulik mellom læ- restedene. Mens NTNU, UiT og USN hadde en ganske stabil andel fornøyd fram til 2015, var det litt større forskjeller mellom ekstrempunktene blant kandi- datene fra Nord, HVL og HiNN. De tre førstnevnte læreste- dene og Nord hadde en nedgang i andelen fornøyd mellom 2015 og 2017. For de to andre er det relativt li- ten forskjell i andelen fornøyd mellom de to årene. Ved alle de seks lærestedene sank andelen fornøyd fra 2020 til 2021, og andelen i 2021 var også lav sam- menlignet med de andre årene i perioden. For NTNU, UiT, HVL og HiNN ser dette ut til å være en del av en nedadgående trend de to-tre foregående årene.



Figur 1: Andelen fornøyd og gjennomsnittlig tilfredshet ved norske læresteder (2007-2021) (N=33282)



Figur 2: Andel kandidater som var fornøyde med utdanningen ved fusjonerte læresteder (2007-2021) (N=12533)

Note: I perioden før fusjonene ble gjennomført inkluderer hvert lærested studenter fra de opprinnelige lærestedene som ble slått sammen. For eksempel vil andelen fornøyde ved Høgskolen i Innlandet i perioden 2007-2015 være et vektet snitt – basert på størrelsen på studentmassen – av Høgskolen i Hedmark og Høgskolen i Lillehammer. Gjennomsnittene i årene 2007-2011 er beregnet ved bruk av utvalgsvekter. De vertikale utstikkerne angir 95% konfidensintervallene. Antall svar per lærested-kull varierer mellom 8 og 910, med en median på 143.

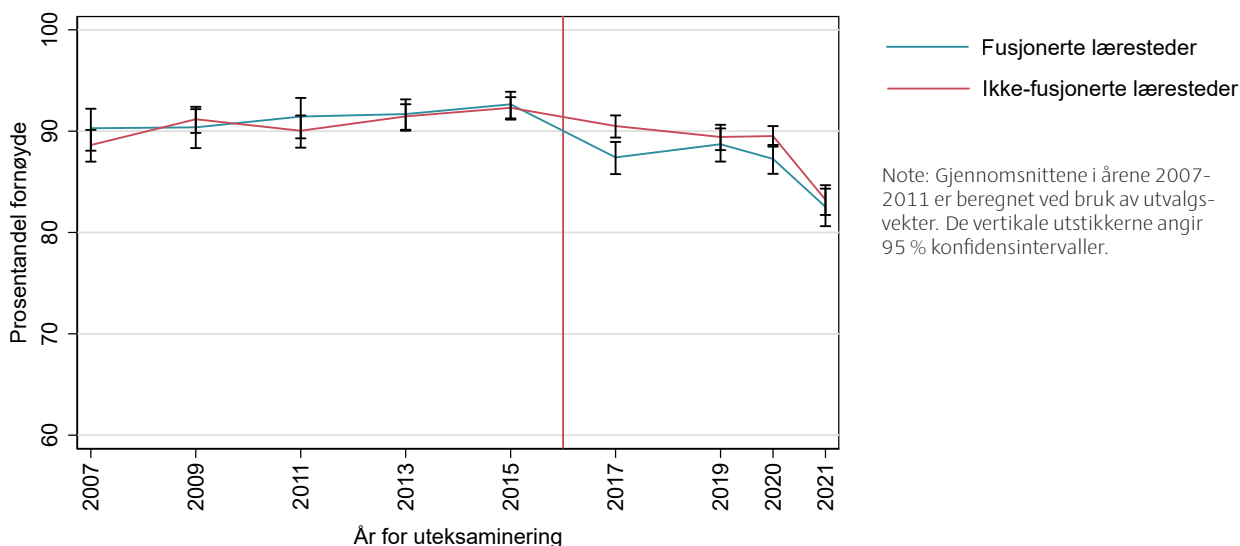
## 5. Forskjell-i-forskjell - sammenligning av fusjonerte og ikke-fusjonerte læresteder

I denne delen ser vi på hvorvidt kandidaters studie-tilfredshet varierer avhengig av om de har fullført utdanningen på et lærested som ble fusjonert som følge av strukturreformen. Den røde linjen i Figur 3 viser, for hvert år, prosentandelen av kandidater som var fornøyd med utdanningen de tok ved ikke-fusjonerte læresteder. Den blå linjen viser tilsvarende for kandidater som tok sin utdanning ved fusjonerte læresteder. Den røde, vertikale linjen markerer fusjonsåret, 2016, og de grønne utstikkerne viser konfidensintervaller for hvert årskull.

I årene før 2016 var prosentandelen fornøyde ganske lik ved de to gruppene av læresteder. Både fusjonerte og ikke-fusjonerte læresteder opplevde en økning i andelen fornøyde kandidater i denne perioden og i overkant av 92 % var fornøyde i 2015. Overordnet er trendene fra 2007 til 2015 relativt like mellom de to

typene læresteder, bortsett fra en større økning i andelen fornøyde i 2009 blant kandidater fra ikke-fusjonerte. Gjennomsnittsøkningen i andelen fornøyde er også marginalt større for ikke-fusjonerte læresteder fram til fusjonsåret.

Det første måletidspunktet etter at fusjonene fant sted, er 2017. I dette året var forskjellen i andelen fornøyde omtrent 3 prosentpoeng. Dette er det første året i perioden der andelen er statistisk signifikant forskjellige, og det eneste sammen med 2020.<sup>4</sup> Sammenliknet med 2015 sank andelen fornøyde med 1,8 prosentpoeng blant kandidater fra ikke-fusjonerte læresteder og med 5,2 prosentpoeng ved fusjonerte læresteder. Avstanden mellom linjene blir mindre i 2019 og andelen var nesten helt like i 2021. Overordnet tyder figuren på at andelen fornøyde kandidater var relativt like før fusjonene, og de to linjene er svakt stigende til og med 2015. Etter 2016 sank andelen fornøyde kandidater ved fusjonerte læresteder mer enn ved ikke-fusjonerte læresteder, men forskjellen var antakelig kun midlertidig.



Figur 3: Andelen kandidater som var fornøyde med utdanningen ved fusjonerte og ikke-fusjonerte læresteder (2007-2021) (N=33282)

I Tabell 1 har vi estimert hvor stor forskjellen i andelen fornøyde mellom fusjonerte og ikke-fusjonerte læresteder var i perioden etter 2016 sammenlignet med perioden før 2016 ved hjelp av regresjonsanalyse. Den avhengige variabelen i de tre regresjonene er hvorvidt en kandidat er fornøyd eller ikke. Etter reform er en indikatorvariabel som tar verdi 1 dersom en kandidat ble uteksaminert i 2017 eller senere og 0 hvis før. Fusjonert tar verdi 1 dersom en kandidat tok sin utdanning ved fusjonert lærested og 0 ellers. Fusjonert x Etter reform er interaksjonen mellom de to variablene og tar derfor verdi 1 for kandidater som tok sin utdanning ved et fusjonert lærested etter reformen. Koeffisienten for denne variabelen tilsvarer derfor effektestimaten.

Effektestimaten i kolonne 1 viser at forskjellen i andelen fornøyde ved fusjonerte og ikke-fusjonerte læresteder i gjennomsnitt var 2,7 prosentpoeng (0,027 \* 100) større i årene etter 2016 sammenlignet med årene før. Koeffisienten er negativ, noe som betyr at andelen fornøyde var 2,7 prosentpoeng lavere blant kandidater fra fusjonerte læresteder enn det vi ville forventet dersom tilfredsheten hadde fulgt samme utvikling som ved ikke-fusjonerte læresteder.

I kolonne 2 og 3 undersøker vi om sammensetningen av studentmassen kan være driverne av effektestimaten. Kjønn- og alderssammensetning ved fusjonerte læresteder endret seg noe etter 2016 sammenlignet med ikke-fusjonerte læresteder (se Tabell 4, Vedlegg B). Det ser imidlertid ikke ut til å forklare hele effektestimaten. Når vi kontrollerer for fagfelt, alder, kjønn, og VGS-karakterer reduseres effektestimaten relativt lite, til 2,2 prosentpoeng, og det er fortsatt signifikant.

Tabell 1: Effekten av strukturreformen på andelen kandidater som var fornøyde med utdanningen ved fusjonerte læresteder

Avhengig variabel:	(1)	(2)	(3)
	Fornøyd	Fornøyd	Fornøyd
Fusjonert x Etter reform	-0,027*** (0,009)	-0,024*** (0,008)	-0,022*** (0,008)
Fusjonert	0,009 (0,011)	0,006 (0,009)	0,006 (0,007)
Etter reform	-0,023*** (0,004)	-0,024*** (0,004)	-0,025*** (0,003)
<b>Kontrollvariabler</b>			
Fagfelt		✓	✓
Alder			✓
Kjønn			✓
Karakter VGS			✓
Observasjoner	33 282	33 282	33 261
R <sup>2</sup>	0,003	0,007	0,009

Note: Tabellen viser tre FiF-regresjoner. Standardfeilene er robuste og korrigeret for potensiell korrelasjon mellom studenter ved samme lærested. \* p < 0,10, \*\* p < 0,05, \*\*\* p < 0,01



Vi har også gjennomført en rekke tester for å sjekke hvor robuste resultatene i Tabell 1 er for hvilke læresteder vi inkluderer i analysene og hvordan en beregner usikkerheten ved estimatene. Tabellene til disse robusthetstestene er plassert i Vedlegg B.

Analysene viser først at det negative effektestimateret i Tabell 1 ikke endrer seg vesentlig dersom vi ekskluderer læresteder som har gjennomgått fusjonsprosesser før 2016 som ikke er et resultat av strukturreformene. Når vi ekskluderer UiB, OsloMet, UiT, USN, NMBU og Høyskolen Kristiania fra sammenligningen øker effektestimateret fra -2,7 prosentpoeng til -3,2 prosentpoeng (Tabell 2, kolonne 3, Vedlegg B).

I Tabell 5 i vedlegget gjør vi ytterligere korreksjoner av usikkerheten knyttet til estimatene i Tabell 1. Korreksjonene er knyttet til måten vi hensyntar at svarene til kandidater ved samme lærested ikke er uavhengige (se note til Tabell 5 for mer detaljert forklaring). Dette gjør effektestimaterne litt mindre presise (konfidensintervallene er mer konservative), og de blir da signifikante bare på 10 %-nivå.

Som en placebotest gjennomfører vi samme analyse som i Tabell 1, kolonne 1, for å se om vi finner en effekt på et lærested som ikke har fusjonert. Vi bruker UiO som «fusjonert lærested» og de resterende ikke-fusjonerte lærestedene som sammenlikningsgrunnlag. Tabell 3 i vedlegget viser at effekten av «fusjon» på andelen fornøyde kandidater fra UiO, sammenliknet med andre ikke-fusjonerte læresteder, er tilnærmet null.

I Tabell 6 (Vedlegg B) undersøker vi om fusjoner er assosiert med endringer i tilfredshet på fire dimensjoner av utdanningen kandidatene har tatt: faglig innhold, undervisning, tilbakemelding og veiledning, og utdanningens relevans for arbeidslivet. Det er rimelig å tro at dette er fire viktige bestanddeler av det overordnede målet på tilfredshet. Vi bruker samme analyse som i Tabell 1, kolonne 1. Resultatene viser en negativ estimert effekt av fusjon på kandidaters tilfredshet med *det faglige innholdet* (-2,27 prosentpoeng), og på *relevans for arbeidslivet* (-3,08 prosentpoeng). De to estimatene er signifikante på henholdsvis 10 og 5 prosentnivå. De estimerte effektene på *undervisning* og *tilbakemelding og veiledning* er også negative (hhv. 2,9 og 2,3 prosentpoeng), men de er mindre presise. Effektestimaterne er i omtrent samme størrelsesorden som

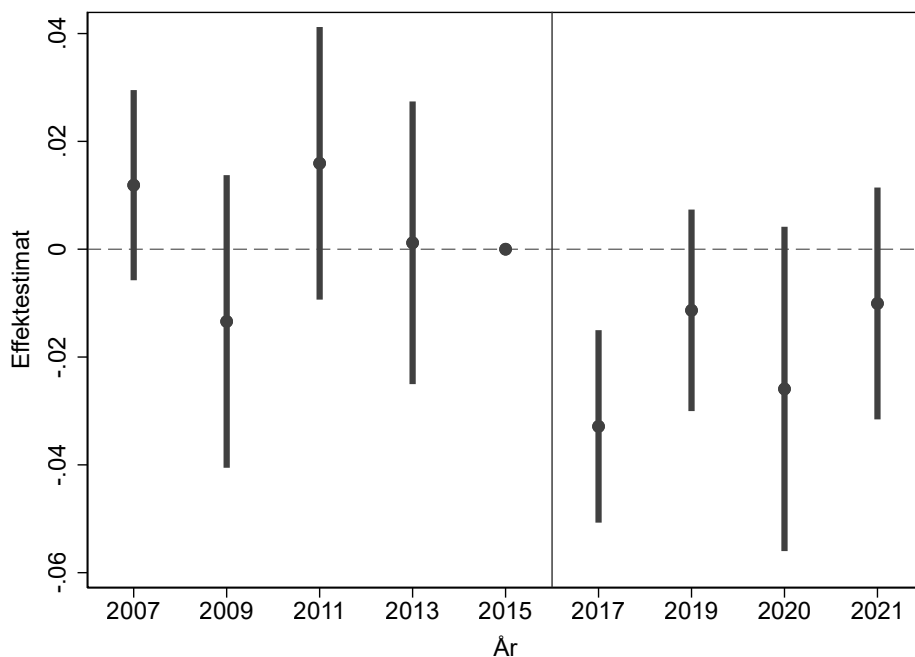
for det overordnede tilfredshetsmålet, og samsvarer derfor godt med funnene i den primære analysen i Tabell 1. For tilbakemelding og veiledning, undervisning og arbeidslivsrelevans er imidlertid forutsetningen om like trender før fusjonstidspunktet tilfredsstilt i noe mindre grad.

## 6. Eventstudie – Sammenligning år for år

FiF-modellen beskrevet over gir oss et estimat på den gjennomsnittlige effekten av strukturreformen på kandidaters tilfredshet, for hele utvalgsperioden sett under ett. Men det kan tenkes at effekten er stigende eller synkende i årene etter reformen. I Figur 4 viser vi derfor årsspesifikke estimater, i en metodisk tilnærming som ofte omtales som en eventstudie. Figuren viser den estimerte forskjellen i tilfredshet mellom kandidater ved fusjonerte læresteder og kandidater ved ikke-fusjonerte læresteder for hvert år i utvalgsperioden. Referansetidspunktet er året før reformen ble innført, 2015, og estimatene må derfor tolkes som forskjellen *relativt til forskjellen* i 2015. På denne måten vil estimatene i årene før reformen gi en ytterligere indikasjon på om antagelsen om parallelle trender er rimelig.

Figuren viser en markert nedgang i andel fornøyde kandidater ved de fusjonerte lærestedene i året etter gjennomføring av strukturreformen. Den estimerte nedgangen er på 3,3 prosentpoeng, og er statistisk signifikant på 1 %-nivå.<sup>5</sup> Dersom trenden i andelen fornøyde kandidater var lik for fusjonerte og ikke-fusjonerte læresteder før reformen, og det ikke var annet som rammet de to gruppene læresteder ulikt dette året, kan dette estimatet tolkes som en kausal effekt av strukturreformen på kandidaters tilfredshet med utdanningen. Vi finner ikke belegg for at de fusjonerte lærestedene var systematisk forskjellig fra andre læresteder i perioden før reformen, noe som støtter opp om en kausal tolkning.

Vi ser, vel å merke, tegn til at den negative effekten var kortvarig, da vi finner at estimatene nærmer seg null i årene etter 2017. Det vil si at forskjellen i andelen fornøyde kandidater mellom fusjonerte og ikke-fusjonerte læresteder beveger seg tilbake til nivået før strukturreformen. Dette tyder på at reduksjonen i tilfredshet var midlertidig.



Figur 4: Effekten av strukturreformen på studenters tilfredshet for hvert enkelt år

Note: Figuren viser en eventstudie der vi estimerer forskjell-i-forskjell effekter for hvert år i utvalgsperioden. Året før reformen (2015) er referansepunkt, og estimatene må derfor tolkes relativt til dette året. Negative verdier på y-aksen betyr at andelen fornøyde studenter ved fusjonerte læresteder relativt til andelen ved andre læresteder er lavere enn den var i 2015. Standardfeilene er robuste og klustret på lærestedssnivå. Det vil si at de er korrigert for potensiell korrelasjon mellom studenter ved samme lærested.

## Konklusjon

Vi finner at fusjonene som fulgte av strukturreformen inntraff samtidig med et fall i tilfredshet med utdanningen blant nyutdannede masterkandidater. Nedgangen i tilfredshet var større ved fusjonerte læresteder enn ved ikke-fusjonerte læresteder. Våre analyser tyder på at det kan være en årsakssammenheng mellom nedgangen og reformen. En mulig forklaring er at kandidatene oppfatter selve fusjonsprosessen som negativ eller forstyrrende for utdanningen. Dersom det er en årsakssammenheng, var imidlertid den negative effekten moderat, med en nedgang på ca. 2,5-3,5 prosentpoeng. Effekten ser også ut til å ha vært kortvarig – fem år etter fusjonene finner vi lite spor av den.

Vi finner ingen tegn til at strukturreformen har hatt positive effekter på kandidatenes tilfredshet med utdanningen i perioden vi studerer. Dette gjelder både deres vurdering av utdanningens faglige innhold, undervisning, tilbakemelding og veiledning, og utdanningens relevans for arbeidslivet. Funnene i dette notatet er i stor grad konsistente med Huisman mfl.'s (2022) studie av vitenskapelig ansatte, som fant begrensede endringer i utdanningskvaliteten som følge av reformen over de siste fem årene. Vi kan likevel ikke utelukke at reformen kan ha positiv effekt på lengre sikt.

## Om Kandidatundersøkelsen:

Kandidatundersøkelsen gjennomføres på oppdrag for Kunnskapsdepartementet og inviterer nyutdannede masterkandidater til å svare på spørsmål om utdanning og arbeidsmarkedssituasjon. Undersøkelsen gjennomføres i november i oddetallsår. NIFU utførte en tilleggsundersøkelse i 2020. Kandidatene som inviteres til å delta uteksamineres i løpet av vårsemesteret samme år som undersøkelsen gjennomføres. Bortsett fra Handelshøyskolen BI, deltar alle norske universiteter og høyskoler i undersøkelsen.

Utvalget vi benytter i dette notatet består av alle respondenter i kandidatundersøkelser fra og med 2007 til og med 2021. I undersøkelsene til og med 2011 var utvalgene stratifisert. Vi benytter derfor vekter i perioden 2007-2011 for at analysene i større grad skal være representative for hvert årskull. Fra 2013 ble hele populasjonen av masterkandidater invitert til å delta i undersøkelsen og det er derfor ikke behov for ulik vektning av undergrupper i denne perioden.

Mer informasjon om årets undersøkelse finnes i dokumentasjonsnotatet (se Eide mfl., 2022). [NIFU nettsider](#) gir en oversikt over tidligere gjennomførte undersøkelser og relaterte publikasjoner.



## Referanser

- Eide, T., Fidjeland, A. Ø., Holtermann, H., Wiborg, V. S., & Skjelbred, S. E. (2022). Dokumentasjon av data fra Kandidatundersøkelsen 2021: Spørreundersøkelse til personer som ble uteksaminert med mastergrad våren 2021 (NIFU Arbeidsnotat:2022:6). NIFU.
- Harman, G., & Harman, K. (2003). Institutional mergers in higher education: Lessons from international experience. *Tertiary Education and management*, 9(1), 29-44.
- Hovdhaugen, E. og Wiers-Jensen, J. (2015). Hvordan vurderer studenter og nyutdannede utdanningens kvalitet og relevans?. I Frølich, N. (red.), *Hva skjer i universiteter og høyskoler? Perspektiver fra vitenskapelig ansatte og studenter*. Universitetsforlaget.
- Huisman, J., Eide, T., Daenekindt, S. og Frølich, N. (2022) *The impact of the structural reform: what do academics think and do?* (NIFU Innsikt:2022-1). NIFU.
- Meld. St. 18 (2014-2015). Konsentrasjon for kvalitet: Strukturreform i universitets- og høyskolesektoren. Kunnskapsdepartementet. [Meld. St. 18 \(2014-2015\)](#) - regjeringen.no.
- Maree, J.G. og Eiselen, R.J. (2004). The emotional intelligence profile of academics in a merger setting. *Education and Urban Society*, 36(4), s. 482-504.
- Næss, T., Frølich, N., og Elken, M. (2021). Fusjonerte institusjoner i støpeskjeen: Endringer i faglige profiler og det regionale studietilbudet (NIFU Innsikt:2021-2). NIFU.
- Norgård, J.D og Skodvin, O. (2002). The importance of Geography and Culture in Mergers: A Norwegian Institutional Case Study. *Higher education*, 44(1), s. 73-90.
- Pritchard, R.M.O. og Williamson, A. (2007). Long-term human outcomes of a "Shotgun" marriage in higher education. *Higher Education Management and Policy*, 20(1), s. 1-23.

- Ursin, J. og Aittola, H. (2019). "It's Not Like Everything Changes Just With a Click on New Year's Eve": Perceptions on Educational Issues of University Mergers in Finland. *Higher Education Policy*, 34(3), s. 543-559.
- Wollscheid, S. og Røsdal, T (2021) The impact of mergers in higher education on micro-level processes – a literature review. *Tertiary education and management* 27, s. 257-280.

## Sluttnoter

1. Dette notatet er en del av rapporteringen av resultater fra prosjektene Re-Structure: Redesigning the Norwegian higher education landscape finansiert av Norges Forskningsråd og Kandidatundersøkelsen for nyutdannede mastere, finansiert av Kunnskapsdepartementet.
2. Enkelte fusjoner ble iverksatt før 2016, ved det som i dag er OsloMet og NMBU, i tillegg til et par mindre fusjoner i 2017 ved Høyskolen Kristiania og UiB.
3. Spørsmål og tilhørende svaralternativer ligger i Vedlegg A.
4. Når vi bruker begrepet statistisk signifikans refererer vi til 5 % signifikansnivå dersom ikke annet er spesifisert. Det vil si at dersom det i hele populasjonen ikke er forskjell mellom kandidater fra fusjonerte og ikke-fusjonerte læresteder, ville vi forvente en tilsvarende forskjell i underkant av 5 % av tilfellene hvis vi gjorde gjentatte uttrekk fra populasjonen.
5. I Figur 4 i vedlegg C presenterer vi en tilsvarende analyse for de fire dimensjonene ved utdanningen kandidatene blir spurt om spesifikt: faglig innhold, undervisning, tilbakemelding og veiledning, og utdanningens relevans for arbeidslivet. Bare for faglig innhold ser vi en signifikant negativ endring for fusjonerte relativt til andre læresteder i enkeltår etter 2016.

# NIFU

Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning

Nordic Institute for Studies in Innovation, Research and Education

NIFU er et uavhengig samfunnsvitenskapelig forskningsinstitutt som tilbyr handlings- og beslutningsorientert forskning til offentlig og privat sektor. Forskningen omfatter hele det kunnskapspolitiske området – fra grunnopplæring, via høyere utdanning til forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i arbeidslivet.

## NIFU

PB 2815 Tøyen, NO-0608 Oslo  
[www.nifu.no](http://www.nifu.no) | [post@nifu.no](mailto:post@nifu.no)